

DELL'ORTO

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

28 iunie 2007*

În cauza C-467/05,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 234 CE de judecătorul delegat cu efectuarea anchetelor prealabile pe lângă Tribunale di Milano (Italia), prin decizia din 6 octombrie 2005, primită la Curte la 27 decembrie 2005, în procedura penală împotriva lui

Giovanni Dell'Orto,

în prezența:

Saipem SpA,

CURTEA (Camera a treia),

compusă din domnul A. Rosas, președinte de cameră, domnii J. Klučka, J. N. Cunha Rodrigues (raportor), A. Ó Caoimh și doamna P. Lindh, judecători,

* Limba de procedură: italiana.

avocat general: doamna J. Kokott,
grefier: doamna C. Strömholm, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 1 februarie 2007,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru domnul Dell’Orto, de M. Brusa, avocat;

- pentru guvernul italian, de domnul I. M. Braguglia, în calitate de agent, asistat de domnul D. Del Gaizo, avvocato dello Stato;

- pentru Irlanda, de domnul D. O’Hagan, în calitate de agent, asistat de domnul N. Travers, BL;

- pentru guvernul olandez, de doamnele H. G. Sevenster și C. ten Dam, precum și de domnul M. de Grave, în calitate de agenți;

- pentru guvernul austriac, de domnul H. Dossi, în calitate de agent;

- pentru guvernul Regatului Unit, de doamna E. O'Neill, în calitate de agent, asistată de domnul J. Turner, barrister;

- pentru Comisia Comunităților Europene, de doamnele M. Condou-Durande și E. Righini, precum și de domnul L. Visaggio, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 8 martie 2007,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea Deciziei-cadru 2001/220/JAI a Consiliului din 15 martie 2001 privind statutul victimelor în cadrul procedurilor penale (JO L 82, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 104, denumită în continuare „decizia-cadru”) și a Directivei 2004/80/CE a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind despăgubirea victimelor infracționalității (JO L 261, p. 15, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 31, denumită în continuare „directiva”).

- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unei proceduri penale de executare, ulterioară unei hotărâri definitive de condamnare, desfășurată în fața judecătorului delegat cu efectuarea anchetelor prealabile pe lângă Tribunale di Milano (Italia), în calitate de judecător delegat cu executarea pedepselor, și având ca obiect restituirea bunurilor sechestrate.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii Europene

Decizia-cadru

3 Articolul 1 din decizia-cadru prevede:

„În sensul prezentei decizii-cadru:

a) «victimă» înseamnă persoana fizică care a suferit un prejudiciu, inclusiv o atingere a integrității sale fizice sau mentale, o suferință morală sau o pierdere materială, cauzată direct de acte sau omisiuni care încalcă dreptul penal al unui stat membru;

[...]

c) «procedură penală» înseamnă procedura penală, în conformitate cu dreptul intern aplicabil;

- d) «procedură» înseamnă procedura, în sens larg, și anume, în afară de procedura penală, toate contactele pe care le stabilește victima, ca atare, cu orice autoritate, serviciu public sau organizație de sprijinire a victimelor, înainte, în cursul sau după procesul penal;

[...]"

- 4 Articolul 2 din decizia-cadru prevede:

„(1) Fiecare stat membru asigură victimelor un rol real și corespunzător în sistemul său de drept penal. Acesta continuă să depună toate eforturile pentru a garanta victimelor un tratament corespunzător, care să le respecte demnitatea în cursul procedurii și să le recunoască drepturile și interesele legitime, în special în cadrul procedurii penale.

(2) Fiecare stat membru se asigură că victimele deosebit de vulnerabile beneficiază de un tratament specific care răspunde cât mai bine situației acestora.”

- 5 În conformitate cu articolul 8 alineatul (1) din decizia-cadru:

„Fiecare stat membru garantează un nivel corespunzător de protecție a victimelor și, după caz, a familiilor acestora sau a persoanelor asimilate membrilor familiilor acestora, în special în ceea ce privește siguranța și protecția vieții private a acestora, în cazul în care autoritățile competente consideră că există un risc grav de acte de represalii sau indicii de perturbare serioasă și în mod intenționat a vieții private a acestora.”

6 Potrivit articolului 9 din decizia-cadru:

„(1) Fiecare stat membru garantează că există, pentru victima unei infracțiuni, dreptul de a obține într-un termen rezonabil, în cadrul procedurii penale, o hotărâre de despăgubire de către autorul infracțiunii, cu excepția cazului în care, pentru anumite situații, dreptul intern prevede că despăgubirea va fi acordată în alt mod.

[...]

(3) Cu excepția cazului în care este absolut necesar în cadrul procedurii penale, bunurile de restituit care aparțin victimei și care i-au fost sechestrate în cursul procedurii îi vor fi restituite fără întârziere.”

7 Conform articolului 17 a treia liniuță, fiecare stat membru trebuia să pună în aplicare actele cu putere de lege și actele administrative necesare pentru respectarea articolelor citate la punctele 3-6 din prezenta hotărâre cel mai târziu până la 22 martie 2002.

Directiva

8 În temeiul articolului 1 din directivă:

„În cazul în care infracțiunea premeditată [a se citi «intenționată»] a fost săvârșită prin violență într-un stat membru, altul decât cel în care își are reședința în mod obișnuit solicitantul, statele membre asigură ca acesta să aibă dreptul să înainteze cererea de [despăgubire] unei autorități sau oricărui alt organism al statului membru respectiv.”

9 Articolul 2 din directivă prevede:

„Despăgubirea se plătește de către autoritatea competentă a statului membru pe teritoriul căruia a fost săvârșită infracțiunea.”

10 Articolul 12 din directivă are următorul cuprins:

„(1) Dispozițiile privind accesul la despăgubire în situațiile transfrontaliere stabilite prin prezenta directivă funcționează în temeiul sistemelor în vigoare în statele membre de despăgubire a victimelor infracțiunilor premeditate [a se citi «intenționate»] săvârșite prin violență pe teritoriile lor respective.

(2) Toate statele membre asigură ca dispozițiile de drept intern să prevadă existența unui sistem de despăgubire a victimelor infracțiunilor premeditate [a se citi «intenționate»] săvârșite prin violență pe teritoriile lor respective care să garanteze o despăgubire echitabilă și corespunzătoare a victimelor.”

11 Articolul 17 din directivă prevede:

„Prezenta directivă nu împiedică statele membre, în măsura în care aceste dispoziții sunt compatibile cu prezenta directivă:

(a) să adopte sau să mențină dispoziții mai favorabile, în interesul victimelor infracțiunilor sau al oricărei alte persoane afectate de o infracțiune;

(b) să adopte sau să mențină dispoziții în vederea despăgubirii victimelor infracțiunilor săvârșite în afara teritoriului lor sau a oricărei alte persoane afectate de aceste infracțiuni, sub rezerva unor eventuale condiții pe care le pot preciza statele membre în acest scop.”

12 Articolul 18 alineatele (1) și (2) din directivă prevede:

„(1) Statele membre adoptă actele cu putere de lege și actele administrative necesare pentru a se conforma prezentei directive până la 1 ianuarie 2006, cu excepția articolului 12 alineatul (2), pentru care conformarea va avea loc până la 1 iulie 2005. Statele membre informează de îndată Comisia cu privire la aceasta.

(2) Statele membre pot prevedea că măsurile necesare pentru a se conforma prezentei directive nu se aplică decât solicitanților care au suferit vătămări corporale în urma infracțiunilor săvârșite după 30 iunie 2005.”

Reglementarea națională

13 Conform articolului 263 din Codul de procedură penală italian, astfel cum a fost modificat de Legea nr. 134 din 12 iunie 2003 (denumit în continuare „CPP”):

„1. Judecătorul dispune prin ordonanță restituirea bunurilor sechestrate, atunci când nu există niciun dubiu cu privire la apartenența acestora.

[...]

3. În caz de litigiu cu privire la proprietatea bunurilor sechestrate, judecătorul sesizează, cu privire la restituire, instanța civilă din aceeași circumscripție teritorială, competentă în primă instanță, menținând în acest interval sechestrul.

[...]

6. Din momentul în care hotărârea nu mai poate fi supusă apelului, instanța de executare procedează la restituirea bunurilor.”

¹⁴ Articolul 444 CPP prevede:

„1. Acuzatul și ministerul public pot solicita instanței aplicarea unei sancțiuni alternative, în forma și în măsura adecvate, sau a unei sancțiuni pecuniare, redusă la cel mult o treime din quantum, sau a unei pedepse cu închisoarea, atunci când aceasta, având în vedere circumstanțele și fiind redusă la cel mult o treime din durată, nu depășește cinci ani, însoțită sau nu de o sancțiune pecuniară.

2. Dacă există un acord, inclusiv al părții care nu a formulat cererea și în măsura în care nu există o hotărâre de achitare [...], presupunând că încadrarea juridică a faptelor, aplicarea și compararea circumstanțele prezentate de părți sunt exacte și că sancțiunea indicată este corespunzătoare, instanța, pe baza actelor, dispune prin

hotărâre aplicarea sancțiunii respective, precizând în dispozitiv că părțile au introdus cererea cu privire la aceasta. În cazul constituirii de parte civilă, instanța nu se pronunță cu privire la această cerere; [...]

[...]”

15 Potrivit articolului 665 alineatul 1 CPP:

„Cu excepția unei dispoziții contrare a legii, judecătorul care a pronunțat o hotărâre într-o cauză este singurul competent să judece executarea acestei hotărâri.”

Acțiunea principală și întrebările preliminare

16 Din decizia de trimitere rezultă că o procedură penală a fost inițiată în fața Tribunale di Milano împotriva domnului Dell’Orto și a altor acuzați pentru fapte care ar întruni elementele constitutive ale delictului de comunicare de informații false cu privire la societăți (fals în documente contabile), săvârșite și în vederea comiterii delictelor de abuz de încredere în forma agravată și de finanțare ilegală a partidelor politice. Între persoanele afectate de aceste infracțiuni figurează mai multe societăți aparținând grupului italian ENI, în rândul cărora se află Saipem SpA (denumită în continuare „Saipem”), care s-a constituit parte civilă în cadrul acestei proceduri penale.

17 Potrivit deciziei de trimitere, domnul Dell’Orto și alți acuzați au deturnat importante sume de bani, care erau proprietatea societăților respective, prin intermediul remunerării unor activități de consultanță fictive furnizate unor

societăți offshore legate organic de unul dintre coautori, însușindu-și astfel o parte din aceste sume. Mai precis, domnul Dell'Orto și-ar fi însușit o sumă de 1 064 069,78 euro aparținând Saipem, sumă care ar fi fost pusă sub sechestru de autoritățile judiciare italiene în cursul procedurii penale. O astfel de măsură asigurătoare ar avea, în special, drept scop principal și specific garantarea îndeplinirii obligațiilor civile ce decurg din infracțiune.

18 Procedura penală respectivă s-a finalizat la 4 mai 1999 prin pronunțarea de către judecătorul delegat cu efectuarea anchetelor prealabile pe lângă Tribunale di Milano a unei hotărâri, care a dobândit autoritate de lucru judecat la 5 iunie următor, prin care s-a stabilit o pedeapsă în temeiul articolului 444 CPP, cu alte cuvinte pe așa-zisa cale „de negociere”. Prin această hotărâre, domnul Dell'Orto a fost condamnat la o pedeapsă cu închisoarea și la o amendă, această pedeapsă fiind cu suspendare. Nu s-a prevăzut nimic cu privire la suma pusă sub sechestru.

19 Saipem a obținut restituirea sumei respective ca efect al unei ordonanțe a judecătorului menționat, pronunțată la 3 decembrie 1999. Această ordonanță a fost anulată printr-o hotărâre pronunțată de Corte suprema di cassazione la 8 noiembrie 2001. Aceasta a subliniat în special că, în măsura în care hotărârea din 4 mai 1999 nu prevăzuse nimic cu privire la suma pusă sub sechestru, instanța penală nu avea competența să dispună restituirea acesteia către Saipem.

20 În urma hotărârii din 8 noiembrie 2001, domnul Dell'Orto a solicitat judecătorului menționat să oblige Saipem la restituirea, la rândul său, a sumei în cauză, având în vedere că această sumă ar putea face din nou obiectul unei puneri sub sechestru în așteptarea unei hotărâri privind eventuala sa restituire. În opinia domnului Dell'Orto, instanța civilă este competentă să se pronunțe în acest sens, în aplicarea articolului 263 paragraful 3 CPP, pe motivul că este vorba de un litigiu referitor la proprietatea asupra sumei menționate.

- 21 Prin ordonanța din 18 iulie 2003, judecătorul delegat cu efectuarea anchetelor prealabile pe lângă Tribunale di Milano a dispus transmiterea dosarului instanței civile, respingând celelalte capete de cerere ale domnului Dell’Orto.
- 22 Această din urmă ordonanță a fost anulată printr-o hotărâre din 21 aprilie 2005 a Corte suprema di cassazione, care a trimis cauza spre soluționare aceluiași judecător. Potrivit hotărârii menționate, dacă, în conformitate cu articolul 263 paragraful 3 CPP, litigiul referitor la proprietatea bunurilor sechestrate este soluționat de către instanța civilă în cadrul unei proceduri incidentale, aceasta nu înlătură, din acest motiv, competența instanței penale de a adopta măsurile de conservare a bunurilor până la soluționarea litigiului referitor la proprietatea acestora, astfel încât este de competența judecătorului delegat cu efectuarea anchetelor prealabile pe lângă Tribunale di Milano să „adopte măsurile corespunzătoare, în scopul punerii efective sub sechestru a sumei restituite între timp către Saipem”.
- 23 Procedura desfășurată în fața instanței de trimitere a fost, prin urmare, redeschisă în vederea asigurării executării celei de a doua hotărâri a Corte suprema di cassazione.
- 24 În opinia instanței de trimitere, în cauza principală nu ar putea exista un „litigiu cu privire la proprietatea” sumelor puse sub sechestru de natură să justifice inițierea unei proceduri incidentale în fața instanței civile. Bunurile puse sub sechestru ar reprezenta o plată nedatorată care trebuie restituită către Saipem, în temeiul articolului 2037 din Codul civil italian, iar din analiza înscrisurilor de la dosar ar rezulta că domnul Dell’Orto nu a contestat niciodată că sumele în litigiu sunt proprietatea acestei societăți.
- 25 Instanța de trimitere consideră că, într-adevăr, un obstacol de natură pur procedurală o împiedică să dispună ea însăși restituirea sumelor respective către Saipem, întrebarea referindu-se la competența instanței de executare de a adopta o

hotărâre referitoare la o astfel de restituire a sumelor puse sub sechestru, în urma hotărârii de aplicare a pedepsei, adoptate în temeiul articolului 444 CPP. Potrivit jurisprudenței Corte suprema di cassazione, astfel cum rezultă în special din hotărârea citată anterior din 8 noiembrie 2001, instanța de executare nu ar avea putere de decizie în materia restituirii către victimă a bunurilor sechestrate în urma unei hotărâri pronunțate în temeiul articolului 444 menționat, care nu prevede nimic în acest sens.

26 În acest context, instanța de trimitere se întreabă cu privire la aplicabilitatea principiilor prevăzute la articolele 2 și 9 din decizia-cadru.

27 Aceasta se întreabă, în special, dacă aceste articole din decizia-cadru sunt aplicabile din punctul de vedere al competenței personale, din moment ce victima nu este o persoană fizică, ci o persoană juridică.

28 Conform articolului 1 litera (a) din aceasta, decizia-cadru se aplică unei „persoane fizice” care a suferit un prejudiciu. Instanța de trimitere se întreabă, cu toate acestea, dacă este posibil să se interpreteze decizia-cadru, în lumina articolelor 12 și 17 din directivă, în sensul că aceasta se aplică și oricărei alte persoane victimă a unei infracțiuni și, în special, persoanelor juridice. Dacă acesta era cazul, principiul prevăzut la articolul 9 alineatul (3) din decizia-cadru, potrivit căruia bunurile sechestrate în cursul procedurii penale care aparțin victimei îi vor fi restituite fără întârziere acesteia din urmă, și-ar găsi aplicarea în acțiunea principală. Conform jurisprudenței Curții (hotărârea din 16 iunie 2005, Pupino, C-105/03, Rec., p. I-5285), ar reveni instanței naționale obligația de a interpreta, în măsura posibilului, dispozițiile CPP referitoare la întinderea competenței instanței de executare în materia restituirii bunurilor sechestrate în cursul procedurii penale, în conformitate cu articolul 9 alineatul (3) din decizia-cadru, care autorizează o procedură simplificată pentru a îndeplini obiectivele stabilite de reglementarea privind despăgubirea victimelor.

29 Instanța de trimitere observă, pe de altă parte, că, în ceea ce privește formele de stingere a acțiunii penale, care sunt similare celei care rezultă dintr-o hotărâre de „negociere” în sensul articolului 444 CPP, Curtea a apreciat că trebuie să se considere că acestea sunt echivalente unei hotărâri definitive prin care se finalizează procedura penală (hotărârea din 11 februarie 2003, Gözütok și Brügge, C-187/01 și C-385/01, Rec., p. I-1345).

30 Având în vedere că, în acțiunea principală, litigiul referitor la restituirea sumelor puse sub sechestru este subsecvent finalizării procedurii penale prin hotărârea din 4 mai 1999, instanța de trimitere se întreabă și cu privire la aplicabilitatea principiilor prevăzute la articolele 2 și 9 din decizia-cadru în contextul specific al unei proceduri penale de executare ulterioară procedurii penale propriu-zise.

31 În aceste condiții, judecătorul delegat cu efectuarea anchetelor prealabile pe lângă Tribunale di Milano a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Normele prevăzute la articolele 2 și 9 din decizia-cadru [...] pot fi aplicate în cadrul unei proceduri penale, în general, *oricărei părți afectate de o infracțiune*, în temeiul dispozițiilor prevăzute la articolul 1 și următoarele din directivă [...] sau al altor dispoziții de drept comunitar?

2) Normele prevăzute la articolele 2 și 9 din decizia-cadru [...] pot fi aplicate în cadrul unei proceduri penale de executare ulterioară hotărârii definitive de condamnare (prin urmare, și hotărârii de executare a pedepsei, prevăzută la articolul 444 din Codul de procedură penală) *oricărei părți afectate de o*

infracțiune, în temeiul dispozițiilor articolului 1 și următoarele din directivă [...] sau al altor dispoziții de drept comunitar?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la admisibilitate

- 32 Mai multe guverne care au depus observații în cadrul prezentei proceduri au pus la îndoială admisibilitatea cererii de pronunțare a unei hotărâri preliminare.
- 33 Guvernul Regatului Unit susține că inadmisibilitatea cererii de pronunțare a unei hotărâri preliminare rezultă din împrejurarea că această cerere este întemeiată pe articolul 234 CE, în timp ce interpretarea solicitată se referă la decizia-cadru, cu alte cuvinte la un act adoptat în temeiul titlului VI din Tratatul UE. Într-un astfel de caz, cererea ar trebui să fie întemeiată exclusiv pe articolul 35 alineatul (1) UE, articolul 234 CE nefiind aplicabil. Irlanda subliniază că, în măsura în care, în speță, sunt îndeplinite condițiile de aplicare a articolului 35 UE, invocarea greșită a articolului 234 CE cu titlu de temei juridic al cererii nu ar trebui să împiedice Curtea să răspundă la întrebările adresate de instanța de trimitere.
- 34 Trebuie subliniat de la început că, potrivit articolului 46 litera (b) UE, dispozițiile Tratatelor CE și CEEA care se referă la competența Curții și la exercitarea acestei competențe, între care figurează articolul 234 CE, sunt aplicabile celor din titlul VI din Tratatul UE în condițiile prevăzute la articolul 35 UE. Contrar susținerilor guvernului Regatului Unit, rezultă că regimul prevăzut la articolul 234 CE are

vocație să se aplice competenței Curții în privința procedurii întrebărilor preliminare în temeiul articolului 35 UE, sub rezerva condițiilor prevăzute la această dispoziție (a se vedea în acest sens hotărârea Pupino, citată anterior, punctele 19 și 28).

35 Este cert că Republica Italiană a indicat, printr-o declarație având efecte juridice de la 1 mai 1999, data intrării în vigoare a Tratatului de la Amsterdam, că acceptă competența Curții de a se pronunța cu privire la validitatea și la interpretarea actelor menționate la articolul 35 UE, potrivit modalităților prevăzute la alineatul (3) litera (b) din acest articol. Este de asemenea cert că decizia-cadru, întemeiată pe articolele 31 UE și 34 UE, face parte din actele prevăzute la articolul 35 alineatul (1) UE, cu privire la care Curtea poate să hotărască cu titlu preliminar (hotărârea Pupino, citată anterior, punctele 20 și 22), și nu se contestă faptul că judecătorul delegat cu efectuarea anchetelor prealabile pe lângă Tribunale di Milano, acționând într-o procedură precum cea în cauză în acțiunea principală, trebuie considerat o instanță judecătorească dintr-un stat membru în sensul articolului 35 UE.

36 În aceste condiții și făcând abstracție de împrejurarea că întrebările preliminare se referă și la interpretarea unei directive adoptate în temeiul Tratatului CE, faptul că decizia de trimitere nu menționează articolul 35 UE, dar se referă la articolul 234 CE nu ar putea, prin el însuși, să aibă ca efect inadmisibilitatea cererii de pronunțare a unei hotărâri preliminare. Aceasta cu atât mai mult cu cât Tratatul UE nu prevede nici explicit, nici implicit forma în care instanța națională trebuie să prezinte cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare (a se vedea, prin analogie, referitor la articolul 234 CE, hotărârea din 6 aprilie 1962, De Geus, 13/61, Rec., p. 89, 102).

37 Guvernul olandez pune la îndoială admisibilitatea cererii de pronunțare a unei hotărâri preliminare pentru motivul că faptele și cadrul legislativ nu ar fi suficient definite în decizia de trimitere. În opinia acestui guvern, din decizia de trimitere rezultă în special că utilitatea întrebărilor adresate nu apare în mod clar, în măsura în care, în lipsa unor precizări cu privire la dreptul național aplicabil, este imposibil de verificat dacă, astfel cum susține instanța de trimitere, se adresează o întrebare de interpretare a acestui drept în conformitate cu decizia-cadru, care, de altfel, este lipsită de efect direct.

- 38 Guvernul austriac subliniază că dreptul italian împiedică instanța de trimitere să se pronunțe în cadrul acțiunii principale cu privire la cererile de drept civil, astfel încât întrebările preliminare au un caracter ipotetic.
- 39 Trebuie subliniat că, similar articolului 234, articolul 35 UE subordonează sesizarea cu titlu preliminar a Curții condiției ca instanța națională „să aprecieze că o decizie în această privință este necesară pentru a pronunța propria hotărâre”, astfel încât jurisprudența Curții referitoare la admisibilitatea întrebărilor preliminare adresate în temeiul articolului 234 CE este, în principiu, aplicabilă cererilor de pronunțare a unei hotărâri preliminare introduse la Curte în temeiul articolului 35 UE (hotărârea Pupino, citată anterior, punctul 29).
- 40 Rezultă că prezumția de relevanță a întrebărilor adresate cu titlu preliminar de către instanțele naționale nu poate fi înlăturată decât în cazuri excepționale, atunci când apare în mod evident că interpretarea solicitată a dispozițiilor dreptului Uniunii menționate în aceste întrebări nu are nicio legătură cu realitatea ori cu obiectul acțiunii principale sau atunci când problema este de natură ipotetică ori Curtea nu dispune de elementele de fapt sau de drept necesare pentru a răspunde în mod util la întrebările care îi sunt adresate. Cu excepția unor asemenea ipoteze, Curtea este, în principiu, obligată să se pronunțe cu privire la întrebările preliminare referitoare la interpretarea actelor menționate la articolul 35 alineatul (1) UE (hotărârea Pupino, citată anterior, punctul 30).
- 41 De altfel, necesitatea de a ajunge la o interpretare a dreptului comunitar care să fie utilă instanței naționale impune ca acesta să definească situația de fapt și contextul normativ în care se încadrează întrebările adresate sau cel puțin să explice ipotezele de fapt pe care se întemeiază aceste întrebări. În această privință, este indispensabil ca instanța națională să ofere un minimum de explicații cu privire la motivele care au stat la baza alegerii normelor de drept al Uniunii a căror interpretare o solicită și

cu privire la legătura pe care o stabilește între aceste dispoziții și legislația națională aplicabilă litigiului (a se vedea în special, referitor la articolul 234 CE, hotărârea din 19 aprilie 2007, *Asemfo*, C-295/05, Rep., p. I-2999, punctele 32 și 33).

- 42 Informațiile furnizate în deciziile de trimitere sunt destinate nu numai să permită Curții să dea răspunsuri utile, ci și să ofere guvernelor statelor membre, precum și celorlalte părți interesate posibilitatea de a prezenta observații, conform articolului 23 din Statutul Curții de Justiție (a se vedea în special hotărârea din 3 mai 2007, *Advocaten voor de Wereld*, C-303/05, Rep., p. I-3633, punctul 20).
- 43 Astfel cum rezultă din punctele 16-30 din prezenta hotărâre, decizia de trimitere prezintă situația de fapt din acțiunea principală, precum și dispozițiile cu relevanță directă din dreptul național aplicabil și explică motivele pentru care instanța de trimitere solicită interpretarea deciziei-cadru, precum și legătura dintre aceasta din urmă și legislația națională aplicabilă în materie.
- 44 Contrar argumentației guvernului austriac, nu este evident că o interpretare a dreptului național în conformitate cu decizia-cadru ar fi imposibilă în acțiunea principală, aspect care trebuie verificat de către instanța națională (a se vedea în acest sens hotărârea *Pupino*, citată anterior, punctul 48).
- 45 În aceste condiții, nu este evident că interpretarea solicitată a dispozițiilor deciziei-cadru menționate în întrebările adresate nu ar avea nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul acțiunii principale, că problema ar fi de natură ipotetică ori Curtea nu ar dispune de elementele de fapt sau de drept necesare pentru a răspunde în mod util la aceste întrebări.

- 46 În sfârșit, indicațiile conținute în decizia de trimitere sunt, de asemenea, suficiente pentru a garanta posibilitatea de a prezenta observații, de care dispun părțile din acțiunea principală, statele membre, Consiliul Uniunii Europene și Comisia Comunităților Europene, conform articolului 23 din Statutul Curții de Justiție, astfel cum dovedesc de altfel observațiile depuse de părțile care au intervenit în prezenta procedură.
- 47 În cursul fazei scrise a procedurii desfășurate în fața Curții, s-a pus întrebarea dacă decizia-cadru poate fi considerată aplicabilă din punct de vedere temporal unui ansamblu de împrejurări care, precum în acțiunea principală, sunt mult anterioare adoptării deciziei-cadru, la 15 martie 2001, fără a socoti termenul de punere în aplicare a acesteia, care expira la 22 martie 2002 cu privire, printre altele, la articolul 9.
- 48 În această privință, este necesar să se reamintească faptul că, potrivit unei jurisprudențe constante, normele de procedură sunt, în general, aplicabile, în privința tuturor litigiilor pendinte, la data intrării lor în vigoare, spre deosebire de normele de drept substanțial, care sunt în mod obișnuit interpretate ca nefiind aplicabile unor situații existente anterior intrării în vigoare a acestora (a se vedea în special hotărârea din 9 martie 2006, *Beemsterboer Coldstore Services*, C-293/04, Rec., p. I-2263, punctul 21 și jurisprudența citată).
- 49 Or, chestiunea care se află în centrul acțiunii principale, și anume aceea a competenței jurisdicționale cu privire la pronunțarea unei hotărâri referitoare la restituirea către victimă a bunurilor care au fost sechestrate în cursul procedurii penale, aparține domeniului dreptului procesual, astfel încât niciun obstacol privind aplicarea legii în timp nu împiedică luarea în considerare, în cadrul acestui litigiu, a dispozițiilor pertinente din decizia-cadru în vederea unei interpretări conforme cu aceasta a dreptului național aplicabil.

50 Prin urmare, cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare este admisibilă.

Cu privire la întrebările preliminare

51 Prin intermediul celor două întrebări formulate, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă decizia-cadru trebuie interpretată în sensul că, în cadrul unei proceduri penale și, mai precis, în cadrul unei proceduri de executare ulterioară unei hotărâri definitive de condamnare, precum cea în cauză în acțiunea principală, noțiunea de „victimă” în sensul deciziei-cadru include persoanele juridice care au suferit un prejudiciu cauzat direct de acte sau omisiuni care încalcă dreptul penal al unui stat membru.

52 Articolul 1 litera (a) din decizia-cadru definește, în acest sens, victima ca fiind persoana „fizică” ce a suferit un prejudiciu, inclusiv o atingere a integrității sale fizice sau mentale, o suferință morală sau o pierdere materială, cauzată direct de acte sau omisiuni care încalcă dreptul penal al unui stat membru.

53 Din modul de redactare a acestei dispoziții rezultă că decizia-cadru se referă doar la persoanele fizice care au suferit un prejudiciu cauzat direct de comportamente contrare dreptului penal al unui stat membru.

54 A interpreta decizia-cadru în sensul că aceasta s-ar referi și la persoanele „juridice” care, similar părții civile din acțiunea principală, pretind că au suferit un prejudiciu cauzat direct de o infracțiune, ar fi contrar însuși textului articolului 1 litera (a) din această decizie-cadru.

55 La aceasta se adaugă faptul că nicio altă dispoziție din decizia-cadru nu conține vreo altă indicație potrivit căreia legiuitorul Uniunii Europene ar fi înțeles să extindă noțiunea de victimă la persoane juridice în vederea aplicării acestei decizii-cadru. Dimpotrivă, mai multe dispoziții din aceasta confirmă că obiectivul legiuitorului a fost de a se referi exclusiv la persoanele fizice victime ale unui prejudiciu care rezultă dintr-o infracțiune.

56 În această privință, pe lângă articolul 1 litera (a) din decizia-cadru, care se referă, în ce privește prejudiciile principale, la atingerea integrității fizice sau mentale, precum și la suferința morală, trebuie menționate articolul 2 alineatul (1) din decizia-cadru, care obligă statele membre să depună toate eforturile pentru a garanta că victimele beneficiază de un tratament corespunzător, care să le respecte demnitatea personală, articolul 2 alineatul (2), care amintește tratamentul specific de care trebuie să beneficieze victimele deosebit de vulnerabile, precum și articolul 8 alineatul (1) din decizia-cadru, care obligă statele membre să garanteze un nivel corespunzător de protecție familiei sau persoanelor asimilate membrilor familiei victimei.

57 Directiva nu este de natură să infirme această interpretare. Decizia-cadru și directiva guvernează materii diferite. Directiva stabilește un sistem de cooperare în vederea facilitării accesului victimelor infracționalității la despăgubire în situații trans-frontaliere. Aceasta vizează să asigure că, în cazul unei infracțiuni intenționate săvârșite prin violență într-un stat membru, altul decât cel în care își are reședința în mod obișnuit victima, aceasta este despăgubită de către primul stat menționat. În schimb, decizia-cadru vizează apropierea legislațiilor statelor membre cu privire la apărarea intereselor victimei în cadrul procedurii penale. Aceasta urmărește să asigure despăgubirea victimei de către autorul infracțiunii pentru prejudiciul suferit.

58 Prin urmare, presupunând chiar că dispozițiile unei directive adoptate în temeiul Tratatului CE pot avea o oarecare incidență cu privire la interpretarea dispozițiilor unei decizii-cadru întemeiate pe Tratatul UE și că noțiunea de victimă în sensul directivei poate fi interpretată ca referindu-se la persoane juridice, directiva și decizia-cadru nu se află în nicio ipoteză într-o relație care impune o interpretare uniformă a noțiunii în cauză.

59 Pe de altă parte, o situație precum aceea în cauză în acțiunea principală nu intră în sfera de aplicare a directivei. Astfel cum rezultă de la punctul 57 din prezenta hotărâre, directiva prevede o despăgubire numai în cazul unei infracțiuni intenționate săvârșite prin violență într-un stat membru, altul decât cel în care victima își are reședința în mod obișnuit, pe când acțiunea principală se referă la delictul de fals în documente contabile, de abuz de încredere în formă agravată și finanțare ilegală a partidelor politice, săvârșite în mod substanțial pe teritoriul statului membru în care victima își are reședința.

60 Prin urmare, la întrebările adresate trebuie să se răspundă că decizia-cadru trebuie interpretată în sensul că, în cadrul unei proceduri penale și, mai precis, în cadrul unei proceduri de executare ulterioară unei hotărâri definitive de condamnare, precum cea în cauză în acțiunea principală, noțiunea de victimă în sensul deciziei-cadru nu include persoanele juridice care au suferit un prejudiciu cauzat direct de acte sau omisiuni care încalcă dreptul penal al unui stat membru.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 61 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară:

Decizia-cadru 2001/220/JAI a Consiliului din 15 martie 2001 privind statutul victimelor în cadrul procedurilor penale trebuie interpretată în sensul că, în cadrul unei proceduri penale și, mai precis, în cadrul unei proceduri de executare ulterioară unei hotărâri definitive de condamnare, precum cea în cauză în acțiunea principală, noțiunea de victimă în sensul deciziei-cadru nu include persoanele juridice care au suferit un prejudiciu cauzat direct de acte sau omisiuni care încalcă dreptul penal al unui stat membru.

Semnături

